

رویداد

در دویست و هشتاد و یکمین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی انجام شد

رونمایی از قرآن نفیس دوره صفوی در کتابخانه حرم مطهر رضوی

آرزو مستأجر حقیقی | دویست و هشتاد و یکمین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی با محوریت رونمایی از قرآنی متعلق به دوره صفویه، در کتابخانه مرکزی این آستان مقدس برگزار شد.

این مراسم، ۲۸ بهمن ۱۴۰۴ با عنوان «میراث مصحف‌نگاران شیراز عصر صفوی» و با محوریت معرفی کتابت عبدالقادر حسینی در گنجینه قرآنی رضوی، با حضور جمعی از مدیران، کارشناسان و محققان سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی و دیگر پژوهشگران علاقه‌مند، در تالار «اندیشه» کتابخانه مرکزی حرم مطهر حضرت رضا(ع)اجراشد. عبدالقادر حسینی، از جمله هنرمندان سادات حسینی در شهر شیراز است که آثارش در مجموعه‌های بزرگ نسخ خطی جهان نگهداری می‌شود. دراین میان، چهار مصحف نفیس به شماره‌های ۱۰۶، ۱۱۲، ۱۱۳ و ۲۹۱ به‌خط این هنرمند، در کتابخانه و موزه آستان قدس رضوی وجود دارد.

معرفی قرآن منسوب بهدستخط عبدالقادر حسینی

وحید توسلی، کارشناس پژوهش نسخ خطی آستان قدس رضوی درباره اثری که در این مراسم رونمایی شد، بیان کرد: این قرآن که به شماره ۱۰۴ در مرکز نسخ خطی کتابخانه مرکزی این آستان مقدس نگهداری می‌شود، در قرن دهم هجری قمری و دوره صفویه، به‌خط‌های نسخ و ثلث کتابت شده است. البته نام کاتب آن مشخص نیست، اما بررسی‌ها نشان می‌دهد دستخط آن منسوب به عبدالقادر حسینی است.وی با اشاره به اینکه این قرآن در قطع بزرگ به ابعاد ۵/۷۵ در ۳۸ سانتیمتر کتابت شده است، افزود: این اثر نفیس در سال ۱۲۶۳ قمری توسط حاکم دارالسلطنه کابل، وقف حرم مطهر رضوی شده است.

توسلی با اشاره به اینکه جلد اثر در بیرون ضربی و در داخل سوخت معرق بسیار نفیسی است، درباره آرایه‌های هنری آن بیان کرد: تزئیناتی همچون دو شمسه در ابتدای اثر، دو لوح مذهب در میانه سوره فاتحه، یک سرلوح در ابتدای سوره بقره و لوح‌های مذهب برای دعای ختم قرآن و فال‌نامه، در این مصحف به چشم می‌خورد.

شیراز؛ کانون فرهنگ و هنر

این کارشناس پژوهش نسخ خطی همچنین در این مراسم گفت: شهر شیراز از دیرباز یکی از درخشان‌ترین کانون‌های فرهنگ و هنر ایران‌زمین بوده است؛ شهری که در پیوندی ژرف میان سنت‌های کهن ایرانی، تعالیم اسلامی و ذوق لطیف مردمان خود، به مثابه مهد پرورش مکاتب ممتاز هنری، شکوفاشد.وی با اشاره به گسترش تمدن اسلامی و رونق علمی و فرهنگی این شهر در دوران صفاریان و آل بویه، افزود: در این دوران با شکوفایی مراکز علوم دینی و ادبی، شیراز به یکی از مهم‌ترین مراکز کتابت، تذهیب و کتاب‌آرایی تبدیل شد که در آن، کارگاه‌های نسخه‌پردازی با حضور هنرمندان برجسته تأسیس شد. به‌این ترتیب، بستر شکل‌گیری ویژگی‌های متمایز تذهیب این مکتب هنری فراهم شد.توسلی در ادامه به تأسیس کتابخانه‌ای بزرگ در شیراز در دوره آل بویه و فعالیت هنرمندان بزرگی همچون ابن‌مقله و علی بن هلال مشهور به «ابن‌بواب» در این شهر اشاره و تصریح کرد: این هنرمندان همراه با شاگردان شیراز خود، در وضع و گسترش قوانین کتابت خطوط شش‌گانه (خطوط سته) نقشی اساسی و تعیین‌کننده داشتند.وی همچنین مطالبی با محوریت نقش اتابکان، نقش دوره آل جلائیر و دوره‌های آل ایبجو و مظفر در مکتب شیراز بیان کرد.

صفوی، دوره رونق کانون وراقان

توسلی با محوریت ویژگی مکاتب هنری شیراز دوره تیموری نیز گفت: انتقال هنرمندان و آثار میان دربار هرات، سمرقند و شیراز، موجب غنی‌سازی متقابل مکاتب هنری مختلف در این دوره شده‌بود.انتقال سریع دستاوردهای کاتبان، مذهبان، صحافان و سایر هنرمندان کتاب‌ساز میان مراکز گوناگون ایرانی، از ویژگی‌های برجسته این عصر به شمار می‌آید.وی در ادامه ذکر تاریخچه کتاب‌آرایی مکتب شیراز، بیان کرد: دوره رونق کانون‌های دیوانی در حکومت شاه اسماعیل و شاه طهماسب تا سال ۹۶۲ قمری، بود. آثار این مقطع زمانی نیز متأثر از مکتب ترکمان و پشیمان‌ی‌های سلطان یعقوب آق قویونلو(عموی شاه اسماعیل) و مکتب هرات عصر حسین بایقرا بود.این کارشناس پژوهش درباره ویژگی‌های مکتب شیراز در دوره صفوی اظهار کرد: با تغییر بینش مذهبی شاه طهماسب که تا انتهای دوره صفوی ادامه پیدا کرد، تولیدات هنری با مضامین مذهبی و فرهنگ شیعی گسترش یافت.

دراین میان، با گسترش حمایت از علما و بهبودوضعیت مدارس دینی و مزارات، زمینه تقاضای نسخه‌های خطی گسترش یافت که این تقاضا در کانون وراقان شیراز پاسخ داده شد.وی گفت: پایداری اقتصادی (تقویت بنیان مالی مکتب هنری شیراز)، دوری از کانون‌های نظامی و تراکم نیروی متخصص (حضور هنرمندان و صنعتگران) در شیراز، ازجمله عوامل رونق و گسترش کانون وراقان در دوره صفوی در این شهر بود.توسلی همچنین در این مراسم ضمن نمایش تصویرهایی از منتخبی از قرآن‌های مکتب شیراز در دوره‌های تیموری و صفوی، به بررسی و مقایسه کتاب‌آرایی این آثار پرداخت.

اللهه ضمیری | برای شنیدن قصه بانوی خادِمیار حرم مطهر رضوی باید سال‌ها به عقب برگشت؛ به روزهایی که هنوز مشهد، مقصد همیشگی زندگی نبود. خانم جعفری، پژوهشگر و دبیر ریاضی ناحیه یک مشهد مقدس، متولد تهران است. او پس از مهاجرت به مشهد در دوران نوجوانی، مسیر تازه‌ای از زندگی خود را در شهری آغاز کرد که تا پیش از آن، تنها مقصد زیارت‌برایشان بود. خانم جعفری در آن زمان نوجوانی بود که تازه معنای این تغییر بزرگ را درک می‌کرد؛ اما این جابه‌جایی سرآغاز پیوندی عمیق‌تر با حرم مطهر رضوی شد؛ پیوندی که بعدها مسیر زندگی‌اش را شکل داد.

آغاز رسمی مسیری که سال‌ها در دل شکل گرفته بود

سال‌های اقامت خانم جعفری در مشهد با تحصیل کاروشکل‌گرفتن تدریجی زندگی حرفه‌ای‌اش همراه بود، اما یک خواسته از همان کودکی در دلش باقی‌مانده بود: خادم شدن در حرم مطهر امام رضا(ع). آرزویی که ساده به نظر می‌رسید، اما در عمل، ضوابط اداری، شرط سنی و وضعیت تأهل، بارها مسیر رسیدن به آن را دشوار کرد. هر بار که برای نام‌نویسی اقدام می‌کرد، پاسخ‌ها منفی بود، اما این در بسته، او را از خواست باز نداشت. تحصیل را ادامه داد، کارشناسی و سپس کارشناسی ارشد گرفت و دبیر ریاضی شد، اما خادمی همچنان در فهرست آرزوهایش باقی ماند؛ خواسته‌ای که هر بار در زیارت‌ها، بی‌صدار در دل تکرار می‌شد.

نقطه عطف این مسیر، بی‌هیچ‌برنام‌ریزی قبلی و در قالب یک اتفاق ساده رقم خورد. خانم جعفری روایت می‌کند که یک‌روز، وقتی در گوشه‌ای از حرم مطهر به همراه شاگردش نشسته و مشغول تمرین و درس بوده، شهید رئیسی از کنارشان عبور می‌کند؛ درست در لحظه‌ای که خانم جعفری در حال گفتن از آرزوی چندین ساله‌اش یعنی خدمت در حرم مطهر بود. مدتی بعد، پیامکی برای او ارسال شد؛ پیامکی با محتوای مراجعه به یکی از اتاق‌های حرم مطهر. پیامک‌هایی که در ابتدا جدی گرفته نشدوحتی چند هفته‌بی‌پاسخ ماند، تا آنکه کنج‌کاوِی، او را به اتاق ۱۰۷ کشاند. در آن اتاق، بدون تشریفات مرسوم و مراحل طولانی اداری، با پرسشی ساده روبه‌رو شد: «چرا این مدت سر خدمت نیامده‌اید؟» همان جا بود که فهمید روند خادمی برایش آغاز شده است. آن روز عید غدیر بود و نخستین روز خدمت، مصادف با این عید فرخنده بود. خودش آن روز را این‌گونه توصیف می‌کند: «هنوز باورم نمی‌شد. فکر می‌کردم اشتباهی شده، اما انگار امام رضا(ع) خودش راه‌باز کرده بود.» آن روز، آغاز رسمی مسیری بود که سال‌ها در دلش شکل گرفته بود؛ مسیری که از انتظامات صحن و حریم شروع شد و در ادامه، به حوزه‌های متنوع‌تری از خدمت در حرم منور رضوی انجامید.

از انتظامات صحن و حریم تا حرم‌شناسی

خدمت خانم جعفری از انتظامات صحن و حریم آغاز شد؛

روایتی از مسیر زندگی و خدمت بانوی خادِمیار حرم مطهر امام رضا(ع)

قصه بانویی که خدمت را زندگی کرد

پاسخ گویی مستمر مجازی از ساعت ۸ صبح تا ۲۰ شب و پیگیری بی‌وقفه پیام‌ها، بخشی از مسئولیتی بود که داوطلبانه پذیرفت.

روزهایی که حرم مطهر بسته بود

در میان سال‌های خدمت، خاطراتی ثبت شده که از جنس روایت‌های شخصی و ناگفته‌اند. البته خاطرات خدمت خانم جعفری بدون اشاره به روزهای کرونا کامل نمی‌شود. روزهایی که برای نخستین بار در تاریخ معاصر، درهای حرم مطهر امام رضا(ع) بسته شد. او که سال‌ها برنامه زندگی‌اش را با دیدن گنبد تنظیم کرده بود، این دوری را سخت‌ترین بخش خدمتش می‌داند. هر روز به همراه یکی از دوستانش، پشت درهای بسته ورودی باب‌الرضا(ع) حرم مطهر رضوی می‌نشست. اما در همان روزها، اتفاقی متفاوت رقم خورد. گروهی معدود از خادمان فعال، برای حضور کوتاه‌مدت در حرم منور انتخاب شدند و خانم جعفری یکی از آن‌ها بود. ورود به حرم خالی از زائر، با جمعی هشت‌نفره و در زمانی محدود، تجربه‌ای بود که هنوز با اشک از آن یاد می‌کند. «حرم خالی، شبیه هیچ کدام از شب‌های شلوغ نبود؛ هم‌سنگین بود، هم شیرین».

زیباترین خاطره‌ای که در دوران خدمت ثبت شد

خانم جعفری، دوم بهمن ماه ۱۴۰۳ را به‌عنوان بهترین روز خدمت عمر خود در خاطر دارد؛ روزی که با دریافت پیامکی از سوی اداره اطلاع‌رسانی حرم مطهر رضوی، برای حضور در مراسمی معنوی در رواق حضرت معصومه(س) دعوت شد. حضوری که سرآغاز برآورده شدن یکی از آرزوهای دیرینه‌اش بود؛ چراکه پس از مراسم، توفیق تشرف به سرداب حضرت(ع) نصیبش شد، مکانی مقدس که سال‌ها در انتظار دیدارش بود. او روایت می‌کند که از نخستین روزهای آشنایی قلبی‌اش با امام رضا(ع)، دو آرزو را در دل می‌پروراند: نخست، تشرف به سرداب نورانی حضرت(ع) و دوم، آمدن امام رضا(ع) در شب اول قبرش. آن گونه که خود امام رضا(ع) فرموده‌اند: «هر کس مراد را این فاصله دوری که دارم زیارت کند روز قیامت سه جا به فریادش می‌رسم و او را از شدت آن سه مورد آسوده می‌کنم؛ هنگامی که نامه‌های اعمال به دست راست یا چپ تحویل داده می‌شود، هنگام سنجش اعمال و هنگام عبور از پل صراط».

رابطه‌ای که به زبان نمی‌آید

رابطه خانم جعری با امام رضا(ع) بیش از آنکه به گفت‌وگو شباهت داشته باشد، به یک «همراهی» نزدیک‌وبی‌ربا شبیه است. مثل دختری که صبح زود وارد حرم مطهر می‌شود قلیش پر از حرف‌های ناگفته است و از دل امام رتوبف(ع) آرامش می‌گیرد. این رابطه نه از جنس کلمات است نه از جنس وعده‌ها؛ بلکه از جنس حضور است. حضور در لحظات سخت و ساده، در فصول سرد و گرم و در آرامش و اضطراب. مسیر زندگی خانم جعفری هیچ گاه به خطی مستقیم کشیده نشده است و او خدمت را به عنوان سبک زندگی‌اش می‌داند.

رواق کتاب

پیشنهاد مطالعاتی انتشارات به‌نشر در ۲۹ بهمن

بازخوانی مستند یک حماسه مردمی در «یک روایت معتبر درباره قیام ۲۹ بهمن تبریز»

شهرهای مردند و مراغه با کامیون‌ها و ریو‌ها وارد شهر شدند و برای آنکه رعب بر دل مردم بپندازند، دو دستگاه تانک چیفتن، دو دستگاه نفربر و یک دستگاه تانک اسکرپین در مقابل استانداری و بانک ملی مرکزی مستقر کردند...»

تصاویر کمتر دیده‌شده از دهه ۵۰

این اثر همچنین شامل مجموعه‌ای از تصاویر کمتر دیده شده از تبریز در دهه ۵۰، راهپیمایی پرشکان و دانشجویان دانشگاه‌های تبریز در اعتراض به حمله مسلحانه به بیمارستان امام خمینی(ره) و تصاویر شهدای قیام خونین ۲۹ بهمن است. گفتنی است کتاب «یک روایت معتبر درباره قیام ۲۹ بهمن تبریز» با طراحی جلدو گرافیک حمیدقدسی در ۸۱ صفحه، قطع رقعی کوتاه و شمارگان هزار و ۵۰۰ نسخه منتشر شده که هم‌اکنون چاپ دوم آن با قیمت ۱۱ هزار تومان در دسترس علاقه‌مندان قرار دارد و به‌عنوان منبعی مستند برای علاقه‌مندان به تاریخ انقلاب اسلامی قابل استفاده است.

کتاب «یک روایت معتبر درباره قیام ۲۹ بهمن تبریز» از انتشارات به‌نشر، با ناگهی مستند، روایت‌گریکی از اثرگذارترین قیام‌های مردمی پیش از پیروزی انقلاب اسلامی است. به گزارش آستان‌نیوز، کتاب «یک روایت معتبر درباره قیام ۲۹ بهمن تبریز» از آثار منتشر شده به‌نشر وابسته به آستان قدس رضوی است که به بازخوانی چرایی و چگونگی قیام خونین مردم تبریز در ۲۹ بهمن سال ۱۳۵۶ می‌پردازد؛ قیامی که نقش مهمی در پیوند خیزش ۱۹ دی قم با حرکت‌های انقلابی بعدی در سراسر کشور داشت.

قیامی که زنجیره اعتراض‌های مردمی را کامل کرد

در این اثر، قیام ۲۹ بهمن تبریز به‌عنوان نخستین حلقه از زنجیره‌ای معرفی می‌شود که پس از واقعه ۱۹ دی قم، موجی از اعتراض‌های مردمی را علیه رژیم پهلوی در شهرهای مختلف کشور رقم زد و مسیر نهضت اسلامی را تا پیروزی انقلاب هموار کرد. مردم تبریز در چهل‌م شهدای قم، حماسه‌ای آفریدند که در تاریخ مبارزات مردمی ایران ماندگار شد.

روایتی مستند از متن وقایع

کتاب «یک روایت معتبر درباره قیام ۲۹ بهمن تبریز» از مجموعه «یک روایت معتبر» به‌قلم علی موسوی بان‌کیه‌بر استناد و روایت‌های تاریخی، به بررسی زمینه‌های شکل‌گیری قیام، روند حوادث روز ۲۹ بهمن و پیامدهای آن می‌پردازد. در این روایت، نقش قیام ۱۹ دی مردم قم، مراسم چهل‌م شهداو سخنرانی حضرت امام خمینی(ره) در نجف اشرف به‌عنوان عوامل اثرگذار این خیزش مردمی مورد توجه قرار گرفته است.

تبریز؛ روایت یک شهر در التهاب

در بخش‌هایی از کتاب، صحنه‌های ورود نیروهای نظامی، استقرار تانک‌ها و نفربرها در مراکز حساس شهر و ادامه مقاومت مردم به تصویر کشیده شده و تبریز به‌عنوان شهری درگیر سرکوب و ایستادگی مردمی روایت می‌شود: «چند ساعت بعد تبریز به یک شهر جنگ‌زده تبدیل شده بود. خبر به محمدرضا شاه رسید و ساعت ۱۳:۳۰ به دستور شاه، ارتش همراه با سه فروند هوایی سی-۱۳۰ وارد تبریز شد. نیروهای ویژه ارتش از پایگاه‌های ارتش در

مدیرعامل بنیاد کرامت رضوی تشریح کرد

توزیع ۲۲۰ سمک، ۱۸۰ ویلچر برقی و ۱۵۰۰ اسری جهیزیه با اتکا به نذورات مردمی

سری جهیزیه برای خانواده‌های نیازمند در نظر گرفته شده که تاکنون ۷۵۰ سری توزیع شده و ۴۰۰ سری دیگر در مرحله واگذاری است. مابقی موارد نیز تا دهه کرامت سال آینده تحویل داده می‌شود.

تأمین تجهیزات از محل نذورات و مشارکت خیران

مدیرعامل بنیاد کرامت رضوی با تأکید بر اینکه تمامی این اقدام‌ها از محل نذورات مردمی و با مشارکت خیران تأمین شده است، افزود: بنیاد کرامت رضوی تلاش کرده در اجرای این طرح‌ها علاوه بر حمایت مستقیم از جامعه هدف، از ظرفیت تولید داخلی و شرکت‌های دانش‌بنیان نیز استفاده کند. وی تصریح کرد: تمامی این اقدام‌ها در چارچوب سیاست‌های توانمندسازی و با هدف بهبود کیفیت زندگی اقشار کم‌برخوردار و با توجه به نیت نادران اجرا شده و روند اجرای مرحله‌های بعدی این طرح‌ها نیز ادامه خواهد داشت.

مدیرعامل بنیاد کرامت رضوی در برنامه‌زنده «رواق خدمت»

با تشریح عملکرد سال ۱۴۰۴ این بنیاد در حوزه توانمندسازی اقشار احسان‌پذیر، از اجرای طرح‌های حمایتی برای دانش‌آموزان کم‌شنوا، افراد دارای ضایعه نخاعی و نیازمندان در تأمین جهیزیه خبر داد و تأکید کرد: این اقدام‌ها با استفاده از نذورات و مشارکت خیران انجام شده‌است.

به گزارش آستان‌نیوز، محمدحسین استادآقا در ادامه تشریح عملکرد سال ۱۴۰۴، به محور «توانمندسازی» به‌عنوان یکی از چهار محور اصلی فعالیت این بنیاد در کنار تسهیل زیارت، شبکه‌سازی اجتماعی و جلب مشارکت اشاره کرد و گفت: در این بخش، حمایت هدفمند از اقشار کم‌برخوردار و افراد دارای معلولیت در دستور کار قرار گرفته و تلاش شده خدمات به‌صورت مستقیم و کاربردی به جامعه هدف ارائه شود.

اجرای طرح تأمین سمک برای دانش‌آموزان کم‌شنوا

وی با اشاره به اجرای طرح تأمین سمک برای دانش‌آموزان کم‌شنوا اظهار کرد: در مرحله نخست این طرح، ۲۲۰ دستگاه سمک برای دانش‌آموزان کم‌شنوا در استان‌های خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی و قم تأمین و توزیع شده است. مرحله دوم این طرح نیز در دستور کار قرار دارد تا سایر افراد واجد شرایط هم‌زیر هم پوشش قرار گیرند.

حمایت از افراد دارای ضایعه نخاعی با ویلچرهای برقی دانش‌بنیان

مدیرعامل بنیاد کرامت رضوی در ادامه به طرح حمایت از افراد دارای ضایعه نخاعی اشاره کرد و گفت: در این بخش، ۱۸۰ دستگاه ویلچر برقی از یک شرکت دانش‌بنیان داخلی خریداری شده و در اختیار افراد دارای ضایعه نخاعی در دهک‌های یک تا چهار درآمدی قرار گرفته است.

تأمین جهیزیه برای نیازمندان با پویش «آینه شمعدان»

وی همچنین از اجرای پویش «آینه شمعدان» برای تأمین جهیزیه خبر داد و اظهار کرد: به مناسبت هزار و پانصدمین سال میلاد پیامبر اکرم(ص)، هزار و ۵۰۰